

Jan Gromnicki

Udział polskich archeologów-konserwatorów i muzealników w IV Kongresie Archeologii Słowiańskiej w Sofii

Ochrona Zabytków 34/3-4 (134-135), 225

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nia, publikacje, formy upowszechniania, ewidencjonowania itp. oraz zasady współpracy wewnętrznej w Zakładzie. W przyszłości wydaje się słuszne przyjęcie — jako podstawowego kryterium oceny ekonomicznej działalności Zakładu — efektów uzyskanych przez wdrożenie do powszechnego stosowania wyników przeprowadzonych badań. Obecnie w Zakładzie prace wykonywane są według zasad obowiązujących w pionie naukowo-konserwatorskim PKZ. Jak do-

tychczas, brak jest nowelizacji tych zasad, uwzględniającej charakter badawczo-wdrożeniowy. Już w najbliższym czasie konieczne będzie opracowanie i wprowadzenie w życie nowych wymogów, uwzględniających przede wszystkim konieczność ścisłej współpracy ze środowiskiem naukowym. Współpraca ta powinna przejawiać się zarówno w bezpośrednim udziale przedstawicieli świata nauki w pracach Zakładu, jak i w formie doradztwa, konsultacji czy szerszej niż dotychczas roli opiniodawczej.

Powołanie zespołu opiniodawczego będzie jedną z form tej współpracy. Realizacja przedstawionego wyżej w dużym skrócie programu działalności Zakładu Badawczo-Rozwojowego PKZ zależeć będzie od wielu czynników, zarówno merytorycznych, jak formalno-organizacyjnych i ekonomicznych. Podstawą tej realizacji będą ujawniające się potrzeby i stwarzane możliwości.

Andrzej Misiorowski

UDZIAŁ POLSKICH ARCHEOLOGÓW-KONSERWATORÓW I MUZEALNIKÓW W IV KONGRESIE ARCHEOLOGII SŁOWIAŃSKIEJ W SOFII

W dniach 14—22 września 1980 r. odbywał się w Sofii IV Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej, zorganizowany przez Międzynarodową Unię Archeologii Słowiańskiej. Obrady kongresu toczyły się w salach Uniwersytetu Cyryla i Metodego z udziałem około 300 archeologów z całego świata, zarówno z krajów słowiańskich, jak też innych krajów europejskich, USA i Kanady. Jest to zgodne z tendencją, która znalazła wyraz w uchwale Unii, uwzględniania w problematyce jej prac możliwe szerokiego kontekstu zagadnień i kultur sąsiadujących ze Słowiańszczyzną oraz nauk współpracujących z archeologią. Szczególnym przejawem ostatniego postulatu jest powołanie w ramach Unii w 1976 r. Sekcji Historii Architektury pod przewodnictwem prof. dra Andrzeja Tomaszewskiego, jednego z przedstawicieli nauki polskiej we władzach Unii. Udział w kongresie delegacji polskiej,

liczącej 35 osób, zaznaczył się wygłoszeniem na sesji plenarnej przez prof. dra hab. Witolda Hensla referatu na temat problemów kultury i rozwoju miast słowiańskich oraz ponad dwudziestu referatów i komunikatów w sekcjach, w tym referatu prof. dra hab. Kazimierza Godłowskiego, poświęconego nowemu ujęciu zagadnienia rozprzestrzeniania Słowian. Na tym tle uwidocznił się także wkład polskich archeologów prezentujących wyniki badań konserwatorsko-archeologicznych. Szczególnie zasługiwał tu na uwagę komunikat doc. dr Kazimierza Radwańskiego, dyrektora Muzeum Archeologicznego w Krakowie, poświęcony wynikom badań związanych z rewaloryzacją Krakowa, oraz komunikaty archeologów z PP PKZ, a mianowicie: mgra Jana Gromnickiego o kierunkach i problemach badań archeologiczno-konserwatorskich w Polsce, dra Eugeniusza Cnotliwego o opactwie cysterskim w Lubiążu, mgra Eligiusza Dwo-

raczyńskiego o badaniach założenia zamkowego w Wiśniczu, mgra Andrzeja Gołębniaka o wynikach badań zamku i średniowiecznego grodu w Pułtusku oraz mgra Andrzeja Hunicza poświęconego wynikom badań archeologicznych Starego Miasta w Lublinie. Trzeba nadmienić, że w części delegacji polskiej, reprezentującej resort kultury i sztuki, uczestniczyli ponadto dr Jan Jaskanis, dyrektor Muzeum Okręgowego w Białymstoku i dr Włodzimierz Błaszczyk, dyrektor Muzeum Archeologicznego w Białymstoku. Udział archeologów z PP PKZ był możliwy dzięki wymianie bezdewizowej z Instytutem Zabytków Kultury w Sofii. Uczestnicy narady mieli także możliwość uczestniczenia w objęździe i zapoznania się z rezerwatem archeologiczno-architektonicznym w Perniku oraz z Rylskim Monasteryem.

Jan Gromnicki

OCHRONA ARCHITEKTURY I ZAŁOŻEŃ PRZESTRZENNYCH XIX w. W POLSCE — KONFERENCJA NAUKOWA W POZNANIU

Sztuka drugiej połowy XIX w., w tym również (a może nawet w szczególności) architektura i urbanistyka, przez długi czas nie znajdowała uznania ani w oczach krytyków i historyków, ani w opinii ogółu społeczeństwa. Co więcej, przylgnęła do niej etykieta brzydoty i ten stan rzeczy przetrwał w Europie aż do lat pięćdziesiątych naszego stulecia. Pojedyncze wystąpienia przeciwstawiające się tym poglądom nie znajdowały szerszego oddźwięku. Dopiero po zakończeniu drugiej wojny światowej pojawiają się, początkowo sporadycznie, a potem coraz częściej, opracowania ukazujące sztukę i architekturę eklektyzmu i secesji w nowym świetle. Źródzone z badań zabytkoznawczych związanych z ogromnymi zniszczeniami wojennymi, odnalazły one zapomniane piękno w budowlach drugiej połowy XIX w. Wyważone proporcje bryły i bogate dekoracje plastyczne elewacji nie tylko zostały znowu zaliczone do prawdzi-

wej sztuki, ale wkrótce stały się ośrodkiem nowej mody stylowej, „retro”. Ta zasadnicza przemiana oceny wartościującej sztuki sprzed stulecia dokonała się w Europie we względnie krótkim okresie, obejmującym mniej więcej jedno dziesięciolecie. W Polsce narodziny nowego spojrzenia na architekturę tamtych lat mogą być określone z dokładnością niemal co do dnia i godziny. 10 marca 1969 r. dr Zdzisław Bieniecki wygłosił na posiedzeniu pracowników Katedry Historii Architektury i Sztuki Politechniki Warszawskiej referat zatytułowany *Potrzeba i drogi ochrony obiektów architektury najnowszej*. Opublikowany w „Ochronie Zabytków” (nr 2, 1969, s. 83) stał się on momentem zwrotnym w naszym ustosunkowaniu się do budowli wznoszonych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. Już w następnym roku została zorganizowana staraniem Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Poznaniu i war-

szawskiego Ośrodka Dokumentacji Zabytków sesja naukowo-konserwatorska poświęcona problemom ochrony architektury najnowszej 1850—1939. (zob. *Problemy ochrony architektury najnowszej 1850—1939*, „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków”, ser. B, t. XXIX, 1971). Poznań nadawał się na siedzibę tej sesji szczególnie dobrze, jako miasto bogate w budowle powstałe w omawianym okresie. Zebrani historycy sztuki i architektury, architekci i urbaniści wysunęli wiele postulatów mających zapewnić pełną opiekę konserwatorską zarówno pojedynczym obiektom, jak i całym ich zespołom. Wydawało się, że dalszy byt relikwów, nie tak wtedy jeszcze rzadkich, architektury dziewiętnastowiecznej jest zapewniony. Zwłaszcza, że zasada zgodnego współistnienia i funkcjonowania ośrodków staromiejskich w ramach nowoczesnego miasta stała się w owym czasie punktem wyjściowym w rozwiązywaniu wielu podstawo-